

Effect of Clinical Teaching Methods Using Portfolio and Knowledge Market on Self-directed Learning of Students in Program of Nursing Specialty in Nursing Management *

Prangtip Ucharattana, MA, RN¹, Tunyarat Augmekiat, MBA, RN¹,
Arunrat Khanta, MA, RN¹, Tarinee Limpongsathorn, MM, RN²

Abstract

Purpose: This study examined the effectiveness of teaching clinical practice program using the portfolio and knowledge market as a learning tool on self-directed learning of nursing student in Nursing Management Specialty program.

Design: Quasi experimental research with one group pretest-posttest design.

Methods: The participants were 58 nursing students who enrolled in 4 months-Nursing Management specialty Program in 2010. A structured questionnaire on self-directed learning based on Guglielmino's framework, was utilized before and after the program. Descriptive statistics and paired t-test were used for data analysis.

Main findings: The results showed that self-directed learning skill was significantly increased after using the program ($p < .05$). Out of eight aspects of self-directed learning including 1) openness to learning opportunities 2) self concept as an effective learner 3) initiative and independence in learning 4) informed acceptance of responsibility for one's own learning 5) love of learning 6) creativity 7) positive orientation to the future and 8) ability to use basic study skills and problem solving skills, only two aspects of initiative and independence in learning and positive orientation to the future did not show significantly different between before and after the program while the rest did.

Conclusion and recommendations: The results from this study indicate the benefit and appropriateness of the program in developing self-directed learning skill among nursing student in 4 months-Nursing Management specialty Program. Therefore, it is recommended that the portfolio and knowledge market were be able to used as a learning tool in other clinical nursing practicum courses.

Keywords: portfolio, knowledge market, self-directed learning, nursing student

J Nurs Sci. 2012;30(4):18-27

Corresponding Author: Associate Professor Prangtip Ucharattana, Faculty of Nursing, Mahidol University, Bangkok 10700, Thailand; e-mail: prangtip.uch@mahidol.ac.th

* This research project was supported by China Medical Board of New York, Inc. Faculty of Nursing, Mahidol University

¹ Faculty of Nursing, Mahidol University, Bangkok, Thailand

² Department of Nursing, Siriraj Hospital, Bangkok, Thailand

ประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการจัดการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล *

ปรางค์ทิพย์ อุจะรัตน์, ก.ม.¹ ธัญยธิดา องศ์มีเกียรติ, บธ.ม.¹ อรุณรัตน์ คันธา, ศศ.ม.¹
ธารณี ลิ้มพวงกรร, กว.ม.²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ ต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการจัดการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2553 จำนวน 58 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองตามแนวคิดของ Guglielmino ก่อนและหลังดำเนินโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย และการทดสอบค่า paired t-test

ผลการวิจัย: พบว่า นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังดำเนินโปรแกรมการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาภายหลังดำเนินโปรแกรมสูงกว่าก่อนดำเนินโปรแกรม เมื่อเปรียบเทียบรายด้านทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) มโนคติของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี และ 8) ความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้และการมองอนาคตในแง่ดี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปและข้อเสนอแนะ: การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ สามารถพัฒนาลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาเฉพาะทางสาขาการจัดการการพยาบาลได้เป็นอย่างดี จึงควรประยุกต์ใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของหลักสูตรทางการพยาบาลต่อไป

คำสำคัญ: แฟ้มสะสมผลงาน ตลาดนัดความรู้ การเรียนรู้แบบนำตนเอง นักศึกษาพยาบาล

J Nurs Sci. 2012;30(4):18-27

Corresponding Author: รองศาสตราจารย์ปรางค์ทิพย์ อุจะรัตน์, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 100700, e-mail: prangtip.uch@mahidol.ac.th

* โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากเงินกองทุน ซี.เอ็ม.บี. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช

ความสำคัญของปัญหา

นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพสู่ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กำหนดไว้ชัดเจนว่า คนไทยทุกคนต้องสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว การพัฒนาพยาบาลให้มีสมรรถนะและความชำนาญเฉพาะสาขา โดยการศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตระหนักดีว่าการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพยาบาลให้มีสมรรถนะสูงขึ้น ถือเป็นภาระรับผิดชอบที่มีความสำคัญ จึงดำเนินการเปิดการศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 14 สาขา และ 1 ใน 14 สาขานั้นคือ สาขาการจัดการการพยาบาล ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้ทำการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตลอดมา โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่มีอยู่ 2 วิชา ลักษณะการจัดการเรียนการสอนได้แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มประมาณ 3-4 คน/ หอผู้ป่วย นักศึกษา 1 คนจะขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยเพียงรายวิชาละ 1 หอผู้ป่วย กำหนดให้นักศึกษาได้สังเกตและฝึกทักษะการบริหารจัดการร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยกำหนดประเด็นการบริหารจัดการให้นักศึกษาทำการศึกษาตามกรอบการเรียนรู้ที่กำหนด นำความรู้ที่ได้รับมาวิเคราะห์และนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ผลที่ได้รับก็ยังไม่เป็นที่พึงพอใจ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาขณะนำเสนอหน้าชั้นเรียนพบว่า นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่มากเท่าที่ควร ทำให้การเรียนรู้อะไรก็ไม่ได้ขึ้นฝึกปฏิบัติขาดหายไป

ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Knowles² อธิบายลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ 4 ข้อ คือ 1) ผู้ใหญ่มีแนวโน้มที่ชอบชี้นำตนเอง (self-direction) 2) ประสบการณ์ของผู้ใหญ่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ดังนั้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (active participation) ควรจะนำมาใช้เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้ใหญ่มักตระหนักเกี่ยวกับเรื่องที่มาจากชีวิตจริง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงควรใช้เรื่องในชีวิตจริงมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

4) ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้ทักษะและไฟหาคำรู้ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาใช้งานได้ทันที โดยอธิบายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้คิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง ระบุวัตถุประสงค์ และกำหนดแผนการเรียนรู้รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ผู้สอนแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ออกแบบทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าทำการสอนโดยตรงเพียงลักษณะเดียว³ ดังนั้นหากสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน น่าจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะร่วมในกระบวนการเรียนการสอน อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบกระบวนการเรียนรู้โดยตนเอง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และศึกษาโดยตนเองอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดหลักของการจัดการศึกษาของไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อ การจัดการศึกษาควรยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ พึ่งตนเอง ริเริ่มสร้างสรรค์จัดบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาคำรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ ใฝ่เรียน มีทักษะในการสืบค้นความรู้ มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการเรียนแบบนำตนเอง⁴ คือการใช้สัญญาการเรียนรู้ (learning contract) ซึ่งหมายถึงข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การใช้สัญญาการเรียนรู้จึงเป็นการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ หลักฐานของความสำเร็จเกณฑ์และวิธีการประเมินผล จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน พบว่า แฟ้มสะสมผลงาน (portfolio) และการจัดตลาดนัดความรู้ (knowledge market) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการสร้างบรรยากาศให้คนคิดค้น เรียนรู้ จัดระเบียบความรู้ และสร้างความรู้ใหม่ขึ้น และที่สำคัญ

ที่สุดคือ เป็นการสร้างช่องทางและเงื่อนไขให้คนทำการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน⁵

แฟ้มสะสมผลงานเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการความรู้ได้อย่างมีระบบระเบียบ เป็นการเก็บสะสมผลงานอย่างมีวัตถุประสงค์ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลงานที่อยู่ในแฟ้มสะสมผลงานสามารถแสดงให้เห็นถึงความคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการสะท้อนความคิด การประเมินตนเอง การแก้ปัญหาและตัดสินใจ ทักษะการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบและการร่วมมือประสานงานกัน ซึ่งจะนำสู่การพัฒนาความรู้ของตนเองและพัฒนาวิชาชีพ⁶⁻¹¹ แฟ้มสะสมผลงานจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบ active learning เพราะการทำแฟ้มสะสมผลงานจะใช้ทักษะในการรวบรวมข้อมูล (collecting) การสังเคราะห์ข้อมูล (synthesizing) และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (organizing) ซึ่งจะสามารถส่งผลให้เกิดความสำเร็จของผลงานที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มองเห็นได้ตามความเป็นจริง สามารถชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพและสัมฤทธิ์ผลของงานได้¹² ทั้งนี้เพราะการประเมินผลจะพิจารณาจากผลงานตามสภาพจริงและมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลหลายฝ่าย คือ เจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อน และหัวหน้าหน่วยงาน⁹ การประเมินที่เกิดขึ้นจะประเมินโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งทำให้สามารถทราบระดับความสามารถของบุคคลได้ ซึ่งผลที่ได้รับจะดีกว่าการวัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้¹³ ขณะเดียวกันยังสามารถฝึกบุคคลให้มีทักษะการประเมินบุคคลอื่น ทักษะการเขียนบันทึกผลงาน และการสะสมผลงาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของวิชาชีพ^{10,14} นอกจากนี้แฟ้มสะสมผลงานยังถูกนำมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล โดยมีการกำหนดให้พยาบาลวิชาชีพที่ต้องการต่อทะเบียนใบประกอบวิชาชีพจะต้องแสดงหลักฐานการพัฒนาความรู้ความสามารถโดยการแสดงแฟ้มสะสมผลงาน⁹ แฟ้มสะสมผลงานได้ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนทางการพยาบาล โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษา¹⁵ พบว่า นักศึกษาศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนในรูปแบบปกติ Tiwari และ Tang¹⁶ ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของแฟ้มสะสมผลงานต่อการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัย ย่องกงพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาที่ขาดแรงจูงใจในการเรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น และการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานยังสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติได้เป็นอย่างดี¹⁷ และพบว่านักศึกษาพยาบาลมีเจตคติที่ดีต่อการใช้แฟ้มสะสมผลงานในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งพุทธพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย สร้างความพึงพอใจให้ผู้เรียน¹⁸

ตลาดนัดความรู้ เป็นเครื่องมือของการจัดการความรู้ที่ได้รับการนิยามมากวิธีหนึ่ง เป็นการจัดให้คนได้คุยกันเป็นกลุ่มๆ ในแต่ละกลุ่มต้องกำหนดประเด็นให้ชัด และต้องเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงไปสู่ความรู้หลักที่สำคัญ ไม่ใช่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ต้องแลกเปลี่ยนในลักษณะของกรณีศึกษาจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ เอาบทเรียนที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประโยชน์ที่ได้จากการทำตลาดนัดความรู้คือ ทำให้บุคคลเข้าใจเรื่องนั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นการเรียนรู้จากกรณีศึกษา⁵ กิจกรรมสำคัญของตลาดนัดความรู้คือ การเอาความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน “สินค้า” ที่เอามาแลกเปลี่ยนกันไม่ใช่วัตถุสิ่งของ แต่เป็นเรื่องเล่าของความสำเร็จที่มีความรู้แฝงอยู่ เป็นความรู้ที่จะนำสู่ความสำเร็จขององค์กร ในตลาดนัดทั่วไปสินค้าที่นำมาขายหรือแลกเปลี่ยนจะหมดไป แต่ใน “ตลาดนัดความรู้” เมื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ ตัวความรู้ในบุคคลที่ทำการแลกเปลี่ยนกันจะยิ่งออกเงยเพิ่มพูนขึ้น ตลาดนัดความรู้เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างน้อย 5 ประการคือ 1) เป็นการต่อยอดความรู้ซึ่งกันและกัน 2) เป็นการสะสมความรู้ให้เพิ่มพูนขึ้น 3) เป็นการแสดงความชื่นชมผู้ปฏิบัติงานดี ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้มีความเพียรพยายามต่อไปและเป็นแรงจูงใจสำหรับบุคคลอื่นต่อไป 4) เป็นช่องทางให้คนในองค์กรได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์จริง และ 5) เป็นการสร้างเครือข่ายให้คนต่างองค์กร ได้มาพบปะกันอันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง หรือรวมตัวกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) ขึ้น¹⁹ คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำแฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

พร้อมกับศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการจัดการการพยาบาล ซึ่งผลที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการจัดการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้
3. ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมงานและตลาดนัดความรู้

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาภายหลังดีกว่าก่อนการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการจัดการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2553 ทั้งหมดจำนวน 58 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยมี 2 ชุด เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง 1 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 1 ชุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ **ชุดที่ 1** โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้ 1) ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้วิจัยและนักศึกษาร่วมกันกำหนดประเด็นการเรียนรู้ที่จะทำการศึกษา ซึ่งจะพัฒนาตามกรอบของวัตถุประสงค์รายวิชารวมทั้งการพัฒนาโครงงานอิสระที่เป็นงานริเริ่มสร้างสรรค์ของนักศึกษาแต่ละคน ร่วมกันกำหนดปริมาณ

ของชิ้นงาน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะให้ความรู้ นักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา portfolio 2) ขั้นรวบรวมและจัดการชิ้นงาน เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมชิ้นงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) ขั้นการคัดเลือกชิ้นงาน เป็นขั้นที่ผู้วิจัยมอบหมายให้นักศึกษาคัดเลือกชิ้นงานที่รวบรวมมาจากขั้นที่ 2 อย่างอิสระและเป็นชิ้นงานที่นักศึกษาพึงพอใจ 4) ขั้นสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ นักศึกษานำชิ้นงานที่คัดเลือกเข้าเพิ่มสะสมงานมาทำการวิเคราะห์ โดยนำหลักคิดมาจากความรู้ภาคทฤษฎี การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประสบการณ์เดิม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนภายในกลุ่ม อาจารย์ และหัวหน้าหอผู้ป่วย รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการปรับปรุงชิ้นงาน 5) ขั้นการทำชิ้นงานให้สมบูรณ์และประเมินค่า ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาปรับปรุงชิ้นงานจนพึงพอใจ และประเมินชิ้นงานตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ 6) ขั้นเชื่อมโยงและประชุมกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้วิจัยจัดให้นักศึกษานำเสนอความสำเร็จของการสร้างแฟ้มสะสมงาน โดยการจัดทำบอร์ดวิชาการนำเสนอผลงานและทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์และนักศึกษากลุ่มอื่นในรูปแบบของการทำตลาดนัดความรู้ อาจารย์ เพื่อน และเจ้าของแฟ้ม ทำการประเมินผลแฟ้มสะสมผลงานและบอร์ดเสนอผลงาน (ตามแบบประเมินผลรายวิชา) **ชุดที่ 2** แบบวัดลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของ นิดดา อังสุโวทัย²⁰ จำนวน 58 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน มีค่าความเที่ยง $\alpha = 0.92$ ค่าตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (คะแนน 5-1) สำหรับข้อคำถามเชิงนิมิตคือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สำหรับข้อคำถามเชิงนิเสธค่าคะแนนตรงกันข้าม (คะแนน 1-5) โดยเกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนนมีดังนี้ ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงสุด ($\bar{X} = 4.51-5.00$) สูง ($\bar{X} = 3.51-4.50$) ปานกลาง ($\bar{X} = 2.51-3.50$) ต่ำ ($\bar{X} = 1.51-2.50$) และต่ำสุด ($\bar{X} = 1.00-1.50$) ผู้วิจัยนำแบบวัดลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไปทดสอบความเที่ยงกับนักศึกษาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาอื่น จำนวน 30 คน ได้ค่า $\alpha = 0.91$

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล ชุด C สายพยาบาลศาสตร์ รหัสโครงการ MU-IRB/C 2009/21.2508

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้นักศึกษาตอบแบบวัดลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ก่อนเริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ หลังจากนั้นดำเนินการเรียนการสอนตามที่กำหนดในวิชา พยคร 591 ปฏิบัติการจัดการกรรพยาบาล ระหว่างวันที่ 8 กันยายน ถึง วันที่ 19 ตุลาคม 2553 เป็นเวลา 20 วัน และให้นักศึกษาตอบแบบวัดลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองเมื่อการดำเนินโปรแกรมเสร็จสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง เปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ โดยใช้ paired t-test

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษา

หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการจัดการกรรพยาบาล จำนวน 58 คน มีอายุเฉลี่ย 46.07±5.66 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 75.9 รองลงมาปริญญาโทร้อยละ 22.4 และปริญญาเอกร้อยละ 1.7 ทำงานในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิร้อยละ 50 รองลงมาโรงพยาบาลทั่วไปร้อยละ 37.9 และโรงพยาบาลชุมชนร้อยละ 12.1 ดำรงตำแหน่งผู้บริหารการพยาบาลร้อยละ 56.9 และตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการร้อยละ 43.1

2. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา ก่อนการจัดการเรียนการสอนแบบใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.69 \pm 0.40$) และรายด้านทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับสูง โดยลักษณะการเรียนรู้ด้านความสามารถในการใช้ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.05 \pm 0.55$) รองลงมาคือด้านการมองอนาคตในแง่ดี ($\bar{X} = 3.75 \pm 0.50$) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.54 \pm 0.42$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาจำแนกตามรายด้าน 8 ด้าน และ โดยรวม (n = 58)

ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง	\bar{X}	SD
ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวม	3.69	0.40
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	3.67	0.40
2. มโนคติของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.66	0.46
3. ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้	3.54	0.42
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	3.63	0.50
5. ความรักในการเรียน	3.61	0.56
6. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.55	0.56
7. การมองอนาคตในแง่ดี	3.75	0.50
8. ความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา	4.05	0.55

3. เปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนและหลังดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้

ผลวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองในภาพรวมเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ ดีกว่าก่อนการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เมื่อเปรียบเทียบ

รายด้านทั้ง 8 ด้านพบว่า เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนมีคะแนนดีกว่าก่อนการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$ และ $p < .01$) เกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ และการมองอนาคตในแง่ดี ซึ่งไม่พบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองในภาพรวมและรายด้าน ก่อนและหลังดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ (n = 58)

ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	t
ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวม	3.91	0.39	3.69	0.40	2.643*
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	3.84	0.40	3.67	0.40	2.090*
2. มโนคติของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.87	0.45	3.66	0.46	2.244*
3. ด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้	3.69	0.53	3.54	0.42	1.688
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	3.90	0.40	3.63	0.50	2.806**
5. ความรักในการเรียน	3.88	0.55	3.61	0.56	2.395*
6. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.83	0.55	3.55	0.56	2.428*
7. การมองอนาคตในแง่ดี	3.95	0.56	3.75	0.50	1.883
8. ความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา	4.27	0.48	4.05	0.55	2.045*

*p < .05, **p < .01

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) ตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชา นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้ สามารถเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์รายวิชาอย่างครบถ้วน สนุกสนาน ได้สาระครบถ้วน ไม่น่าเบื่อ

2) สิ่งที่ได้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์รายวิชา นักศึกษาทุกกลุ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการทำงานเป็นทีม ร่วมมือร่วมใจ สามัคคี เสียสละ และทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และกลุ่มตลาดนัดความรู้ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวาง รู้จุดเด่นและจุดด้อยที่ควรปรับปรุง มีการเสนอแนะอย่างกัลยาณมิตรเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปพัฒนาองค์กรของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี

3) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ควรจัดตารางสอนให้นักศึกษามีเวลาเพิ่มขึ้นในการทำบอร์ดนําเสนอผลงาน และปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอผลงานให้มีความกระชับมากขึ้น ทั้งนี้เพราะนักศึกษามีจำนวนมาก และเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบอร์ดิวิชากรไม่พร้อมกัน ทำให้นักศึกษาเจ้าของผลงานต้องนำเสนอหลายรอบ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.69 \pm 0.40$) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา²¹⁻²³ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับสูง เพราะนักศึกษาทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยผู้ใหญ่มีอายุเฉลี่ย 46.07 ± 5.66 ปี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ (andragogy) ของ Knowles² ที่กล่าวไว้ว่าผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ จะมองตนเองว่า สามารถควบคุมและเป็นผู้นำตนเองได้ดี ผู้ใหญ่ชอบที่จะเรียนโดยการชี้นำตนเอง ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าสิ่งที่เรียนมีความหมายและมีความจำเป็น ต่อบทบาทสถานภาพทางสังคม เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้และเป็นการพัฒนาตนเอง ดังที่ Collins²³ กล่าวว่า วัตถุประสงค์การเรียนของผู้ใหญ่มักจะเป็น goal-oriented ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ สามารถแก้ปัญหาและตรงกับความต้องการใ้ใคร่รู้ของตน การจัดการเรียนการสอนจึงควรใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้ประสบการณ์เดิมมาเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและต่อยอดความรู้ใหม่ ควรให้เวลาในการทำงานและมีการประเมินผลย้อนกลับอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและรับผิดชอบด้วยตนเอง²⁴ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{21,25} ที่พบว่า เมื่อบุคคล

มีอายุ วุฒิภาวะและประสบการณ์มากขึ้น จะมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นด้วย

ผลวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เพิ่มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ดีกว่าก่อนการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การใช้เพิ่มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{10-11,15-16} ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การจัดการศึกษาควียัตถ์หลักว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (teacher center) มายึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student center) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทั้งนี้ เพราะกระบวนการสร้างเพิ่มสะสมผลงานผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ การนำเสนอความสำเร็จของการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง²⁶ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวกให้เกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้^{3,27} สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ชนัน²⁸ พบว่า บทบาทของอาจารย์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่างด้านการเรียนรู้สามารถร่วมกันทำนวยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาได้ร้อยละ 68.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อเปรียบเทียบรายด้านทั้ง 8 ด้าน พบว่า เกือบทุกด้านจะมีคะแนนภายหลังดีกว่าก่อนการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$ และ $p < .01$) ยกเว้นด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ และการมองอนาคตในแง่ดี ซึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมี

ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงขึ้น ได้แก่ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มีโน้มน้าของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ความรักในการเรียน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถ ใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ Knowls² ที่พบว่า การเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะพัฒนาทักษะในการสร้างนิสัยและความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ สำหรับอนาคต รู้จักการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะสามารถนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและยาวนานกว่าผู้เรียนที่รอรับคำสั่งสอนอย่างเดียว นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมงานยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน^{27,29} ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น^{27,30} พัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์^{14,27,31} พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง²⁷ เพิ่มโอกาสในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน^{14,27} พัฒนาบุคลิกนิสัย ทักษะนิสัย และจิตนิสัยในผู้เรียน¹⁸ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน อันจะส่งผลต่อเนื่องสู่การพัฒนาวิชาชีพต่อไป^{27,32} อย่างไรก็ตามทักษะด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ไม่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมผลงาน แม้จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นการเรียนรู้ จนถึงประเมินผลตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง หากแต่ประเด็นในการเรียนรู้ทั้งหมดยังคงต้องเป็นไปตามกรอบของวัตถุประสงค์รายวิชา อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างยังไม่สามารถแสดงทักษะด้านการมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ได้มากนัก แม้การเรียนการสอนโดยใช้เพิ่มสะสมงานและตลาดนัดความรู้จะทำให้คะแนนเฉลี่ยด้านนี้สูงขึ้น หากแต่ยังไม่มากพอจนทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับทักษะด้านการมองอนาคตในแง่ดีก็เช่นเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารการพยาบาล ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ กอปรกับความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อหน่วยงานและบุคลากรในหน่วยงานให้มีความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้นำองค์กรจึงต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดถึงเรื่องอนาคต มองอนาคตในแง่ดี ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยซึ่งอยู่ในระดับสูงเป็นอันดับที่ 2

ทั้งก่อนและหลังดำเนินโปรแกรม แม้การเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจะทำให้คะแนนเฉลี่ยด้านนี้สูงขึ้น หากแต่ยังไม่มากพอจนทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาเฉพาะทางสาขาการจัดการพยาบาลได้ จึงควรประยุกต์ใช้แฟ้มสะสมผลงานและตลาดนัดความรู้ ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของหลักสูตรทางการพยาบาลต่อไป

2. กุญแจสำคัญของการพัฒนาให้นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองคือ ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้มาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ผู้อำนวยการความสะดวแก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

1. Thailand Nursing and Midwifery Council. Manual for the development of nursing specialty curriculum, 8 April 2009. Nonthaburi: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2009. (in Thai).
2. Knowles MS. Self-directed learning: A guide for learners and teachers. New York: Association Press; 1975.
3. Murad MH, Coto-Yglesias F, Varkey P, Prokop LJ, Murad AL. The effectiveness of self-directed learning in health professions education: A systematic review. *Med Educ*. 2010;44(11):1057-68.
4. Achanya R. Self-directed learning. 2008. Available from: <http://wiki.edu.chula.ac.th/groups/a3394/revisions/a393d/5/> (in Thai).

5. Lettus MR, Moessner PH, Dooley L. The clinical portfolio as an assessment tool. *Nurs Adm Q*. 2001;25(2):74-9.
6. Prapon P. KM Inside. Bangkok: Amy Enterprise; 2010. (in Thai).
7. Karsten K. Using ePortfolio to demonstrate competence in associate degree nursing students. *Teaching and Learning in Nursing*. 2012;7(1):23-6.
8. Jooste K, Jasper M. A framework for recognition of prior learning within a postgraduate diploma of nursing management in South Africa. *J Nurs Manag*. 2010;18(6):704-14.
9. Twaddell JW, Johnson JL. A time for nursing portfolio. A tool for career development. *Adv Neonatal Care*. 2007;7(3):146-50.
10. Joyce P. A framework for portfolio development in postgraduate nursing practice. *J Clin Nurs*. 2005;14(4):456-63.
11. Coffey A. The clinical learning portfolio: A practical development experience in Gerontological nursing. *J Clin Nurs*. 2005;14(8b):75-83.
12. William M, Jordan K. The nursing professional portfolio: A pathway to career development. *J Nurses Staff Dev*. 2007;23(3):125-31.
13. Kuhn GJ. Faculty development: The educator's portfolio: its preparation, uses, and value in academic medicine. *Acad Emerg Med*. 2004;11(3):307-11.
14. McMullan M, Endacott R, Gray MA, Jasper M, Miller CML, Scholes J, Webb C. Portfolios and assessment of competence: A review of the literature. *J Adv Nurs*. 2003;41(3):283-94.

15. Montathip C, Kanipan P, Chutima M. The effects of teaching by using portfolio to self-directed learning skill of nursing students in practicum under supervisions of preceptors. Ratchaburi: Boromratchonnanee College of Nursing Ratchaburi; 2001. 164 p. (in Thai).
16. Tiwari A, Tang C. From process to outcome: The effect of portfolio assessment on student learning. *Nurs Educ Today*. 2003;23(4):269-77.
17. Cangelosi PR. Learning portfolios: Giving meaning to practice. *Nurs Educ*. 2008;33(3):125-7.
18. Patcharee W, Natthong N. An instruction development using portfolio in nursing student, Chiang Mai University. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2005. 78 p. (in Thai).
19. Wichan Phanich. Knowledge management: practitioner version. 3rd ed. Bangkok: Tathata Publisher; 2006. (in Thai).
20. Nadda A. An instructional model development in chemistry focusing on self-directed learning process of undergraduate students [dissertation]. Nakhonnayok: Srinakharinwirot University; 2007. 148 p. (in Thai).
21. Klunklin A, Viseskul N, Sripusanapan A, Turale S. Readiness for self-directed learning among nursing students in Thailand. *Nurs Health Sci*. 2010;12(2):177-81.
22. Anong N. Self-directed learning readiness among nurse managers in Chiang Rai Regional hospital [master's thesis]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2006. 56 p. (in Thai).
23. Collins J. Education techniques for lifelong learning: Principles of adult learning. *Radiographics*. 2004; 24(5):1483-9.
24. Somkid I. Adult learning. Bangkok: Jaransanitwong Press; 2000. (in Thai)
25. Kocaman G, Dicle A, Ugur A. A longitudinal analysis of the self-directed learning readiness level of nursing students enrolled in a problem-based curriculum. *J Nurs Educ*. 2009;48(5):286-90.
26. Tompkins M, Paquette-Frenette D. Learning portfolio models in health regulatory colleges of Ontario, Canada. *J Contin Educ Health Prof*. 2010;30(1):57-64.
27. Schaffer MA, Nelson P, Litt E. Using portfolios to evaluate achievement of population-based public health nursing competencies in baccalaureate nursing students. *Nurs Educ Perspect*. 2005;26(2):104-12.
28. Niramitchainont P. Social psychological factors related to students self-directed learning at Srinakharinwirot University. *Journal of Behavioral Science*. 2006;12(1): 129-41. (in Thai).
29. Lathrop A, Blackburn M. Learner portfolios and hands-on workshop to facilitate and evaluate nurses' learning in obstetric ultrasound. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 2011;40(5):654-61.
30. Tochel C, Haig A, Hesketh A, Cadzow A, Beggs K, Colthart I, et al. The effectiveness of portfolios for post-graduate assessment and education: BEME Guide No 12. *Med Teach*. 2009;31(4):320-39.
31. Byrne M, Schroeter K, Carter S, Mower J. The professional portfolio: An evidence-based assessment method. *J Contin Educ Nurs*. 2009;40(12):545-52.
32. Songtiang R, Charoenwongrayab A. Learning: A case study of undergraduate students at Srinakharinwirot University. *Journal of Behavioral Science*. 2007;13(1): 65-80. (in Thai).